

діяльності.

На основі проведеного аналізу науково-літературних джерел представлена загальна структура професійної компетентності спеціаліста, яка включає в себе функціональні компетентності, компетенції, знання, вміння, навички і цінності. В структуру професійної компетентності майбутнього логопеда в сфері інклюзивного навчання увійшли такі основні складові: компетентність в діагностико-аналітичній, корекційно-розвиваючій, дидактичній, виховній, консультативній, трансформаційній, конструктивно-організаційній, комунікативній діяльності, які, в свою чергу, є основою функціональних компетенцій.

Визначено зміст основних видів діяльності вчителя-логопеда, який виконує свої професійні обов'язки в освітньому просторі навчального закладу з інклюзивною формою навчання. В узагальненій формі представлені вміння і навички, якими повинен володіти спеціаліст для якісного забезпечення організації і виконання завдань інклюзивного навчання дітей з системними порушеннями мови.

Ключові слова: компетентний підхід, інклюзивне навчання, функціональні компетентності, види професійної діяльності, діти з важкими порушеннями мови.

Martynchuk O. The essence of the concept and content of the professional competence of specialists in the field of inclusive education for children with severe speech disorders.

The relevance of training of future speech therapists to inclusive education for children with severe speech disorders based on competency approach has been stated in the article. The essence of the concept of "professional competence of speech therapists in inclusive education" as an integrated personality is done.

It is determined that the professional competence in the field of inclusive education for children with severe speech disorders is a dynamic combination of knowledge, skills and practical skills required for effective functioning as the perpetrators of applications of inclusion of children with disorders of speech activity.

Based on the analysis of the scientific literature it is presented the overall structure of the professional competence of the specialist, which includes functional competencies, knowledge and skills. It is stated that the structure of the professional competence of future speech therapist in the field of inclusive education includes the following main components: competence in diagnosis and analysis, correction and training, didactic, educational, consultative, transformational, structural and organizational, communicative activities, which, in turn, is the basis of functional competencies.

The content of the main activities of teacher speech therapist who performs professional duties in the educational space of an educational establishment of inclusive form of education is given. The skills and abilities that should have specialist for the organization of inclusive education for children with speech disorders system are given in the generalized form.

Keywords: competence approach, inclusive education, functional expertise, professional activities, children with severe speech disorders.

Стаття надійшла до редакції 31.10.2014 р.

Статтю прийнято до друку 31.10.2014 р.

Рецензент: д.п.н., проф. Шеремет М.К.

УДК 376 : 613.72-053.5

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ КОРЕКЦІЙНОГО ГОРИЗОНТАЛЬНОГО ПЛАСТИЧНОГО БАЛЕТУ (ПЛАСТИК-ШОУ) ЯК ФОРМИ АРТ-ТЕРАПІЇ ДЛЯ ДІТЕЙ З ПОРУШЕННЯМИ ОПОРНО-РУХОВОГО АПАРАТУ

Мельніченко Ю. В.

Багато дослідниками (О. Аксьонова, С. Бичкова, Н. Денисенко, М. Єфименко, О. Козирева, А. Семенович та ін.) доведено, що сьогодні переважна більшість дітей дошкільного віку мають різні відхилення психофізичного розвитку. Серед них домінують порушення опорно-рухового апарату (ОРА). Це потребує пошуків нових засобів, форм, методів корекційного фізичного виховання дошкільників. Серед інноваційних підходів слід відзначити авторську технологію **М. М. Єфименка**, яка називається **горизонтальним пластичним балетом (ГПБ), або пластик-шоу** [1] і стосується одного з напрямів арт-терапії. У своїй системі автор виділяє багато варіантів тренувань, серед яких на особливу увагу заслуговує **корекційний пластик-шоу**. Його численні наукові праці були присвячені розробці теоретичних та методичних підвалин горизонтального пластичного балету для дорослих [3; 4]. При цьому недостатньо чітко розкрито теоретико-методологічні основи корекційного пластик-шоу для дітей. Цей аспект і визначає актуальність пропонованої статті.

Метою дослідження є обґрунтування основних принципів побудови системи корекційного горизонтального пластичного балету для дошкільників з порушеннями ОРА. Для її досягнення передбачається вирішення таких завдань:

1. Аналіз літературних джерел з досліджуваної проблеми.
2. Визначення проблематики наукових пошуків, яка не була достатньо мірою висвітлена попередніми дослідниками.
3. Формулювання принципів побудови системи корекційного пластик-шоу для дітей з порушеннями ОРА.

В своїй роботі ми орієнтувались на такі загальні педагогічні принципи, як: природовідповідність, цілісність, культуровідповідність, системність, диференціація, індивідуалізація, активність, наочність та ін. Але для побудови системи корекційного пластик-шоу для дошкільників потрібні більш спеціалізовані принципи фізичного виховання засобами арт-терапії.

Зроблений аналіз доступних літературних джерел з проблеми виявив, що ці питання цікавлять фахівців вже протягом 20-30 років. Останні два десятиріччя у всьому світі набув поширеного розвитку **фітнес**. Фітнес (від англ. To be fit – «бути у формі») – це активний спосіб життя, що гармонійно поєднує в собі заняття спортом і правильне харчування. Основними видами фітнесу є тренування з обтяженнями, аеробне тренування, розтяжка і підвищення якості харчування. Сучасна медицина поділяє всі вправи у фітнесі за принципом розвитку фізичних якостей на п'ять груп щодо різних типів фізичного навантаження: **силові програми**, які виконують як за допомогою власної ваги, так і з використанням тренажерів, обтяжень; **кардіо – аеробні** навантаження, які покращують серцеву діяльність, стимулюють кровообіг і спалювання жирів: сюди належать біг, ходьба, їзда на велосипеді, танці, аеробіка і плавання; програми, що розвивають **швидкість реакції**, насамперед різні ігри з м'ячем, відносно швидкі за темпом, але короткі за тривалістю; програми, які розвивають **гнучкість**. Окремий напрям складають різні **стретчингові вправи**, спрямовані на розтяжку м'язів всього тіла.

Зупинимось на системі **стретчинг** (від англ. «stretching» – розтягування, витягування), в основу якої покладено необхідність системного розтягування спазмованих м'язів, зв'язок, сухожиль тулуба і кінцівок та розробки тугорухливих суглобів. Такий підхід поліпшує гнучкість, дозволяє виконувати рухи з більшою амплітудою, покращує поставу, координацію (пластичність, граційність); сприяє досягненню розслаблення, знижуючи вірогідність травм та больових відчуттів при вправлянні. Особливий ефект спостерігається після **пасивного статичного стретчингу** за допомогою сили і ваги тіла партнера. В розминці використовуються повільні розтягнення м'язів на максимально можливу довжину (так звана **ритмічна гнучкість**). Рекомендується для дітей юнацького віку та дорослих.

На нашу думку, до позитивних методологічних позицій цієї системи слід віднести: плавність, повільність рухів у природному для людини темпі; достатньо багато вправ представлено в лежачо-горизонтованих положеннях, які, з позиції гравітації, розвантажують скелет та хребетний стовбур; вправи на розтягнення спазмованих м'язів забезпечують загальний релаксацийний стан та дозволяють долати так звані рестрикції (зони напруження) у всьому тілі.

До недосконалих моментів системи з позиції нашого дослідження можна зарахувати вправи в парах на розтягування, які не є найбільш прийнятними для дітей дошкільного віку, бо потребують високого ступеня зосередження на своїх діях та постійного контролю. Все заняття зі стретчингу, головним чином, спрямовано на розтягування м'язів, при цьому значною мірою ігноруються силові тренувальні вправи. Тренінг зі стретчингу передбачає здебільшого вправи в статичних положеннях – при цьому не достатньо повно представлені динамічні вправи. У стретчингу іноді допускається надмірне перерозтягування м'язів, зв'язок, яке може негативно вплинути на скорочувальні властивості м'язових волокон, на що вказував ще П. Ф. Лесгафт більше 100 років тому. Розтягування має бути дозованим, що передбачає досягнення природного ступеня свободи у діяльності опорно-рухового апарату. У технології стретчингу наявні вправи в горизонтальному положенні, але тренінг починається саме з вправ стоячи, після чого у другій половині заняття пропонуються положення лежачи і сидючи – це порушує еволюційний метод вправляння, який є головним у пластик-шоу [1].

Ми вважаємо за доцільне взяти з цієї системи такі методологічні положення:

- **принцип попереднього розслаблення ОРА** (перш, ніж переходити до безпосереднього виконання вправ, організм дитини потрібно розслабити, привести в своєрідний медитативний стан);

- **принцип природного ступеня свободи в ОРА** (передбачає необхідність досягнення не максимальної гнучкості і ступеня свободи у тілі, а підтримку гармонійного балансу між напруженням м'язів та їх розслабленням).

Окремі фітнес-програми спрямовані на **розвиток балансу, координацію рухів**: елементи пілатесу, класичної йоги, цигун.

Зупинимось на напрямі, який сьогодні переживає своєрідний ренесанс – йдеться про **пілатес**, що був створений **Йозефом Пілатесом** ще на початку XX ст., але отримав найбільшого визнання у XXI столітті. Система включає в себе вправи для всіх частин тіла і робить акцент на взаємодії розуму і тіла. Виконання вправ пілатесу супроводжується концентрацією на дихальному ритмі, правильності виконання вправи і усвідомленням дії кожної вправи на ту чи іншу групу м'язів. Пілатес зміцнює м'язи преса, покращує баланс і координацію. Переваги пілатесу: розвиває кожен аспект фізичної форми (силу, витривалість, гнучкість, спритність, швидкість); підвищує усвідомлення фізичної форми тіла; покращує контроль над тілом; коригує поставу; допомагає в розслабленні та знятті напруги. Подібно тайцзицюань, рухи у пілатесі не різкі, а плавні і спрямовані на витягування або зміцнення м'язів, чому сприяє глибоке дихання в кожній позі. Як і в йозі, комбінація дихання,

втягування і додаткова сила мають заспокійливий ефект. Але на відміну від йоги, самі заняття є більш динамічними і заснованими на повторенні.

Підсумовуючи цей підрозділ, відзначимо такі позитивні моменти пілатесу: система комплексно розвиває кожен напрям тілесної будови з поєднанням фізичних і розумових процесів; в основу покладено усвідомлене глибоке дихання як важливу частину вправ, що зосереджується в області живота; застосування вправ на підлозі сидючи або лежачи зменшують або повністю позбавляють болю в хребті і поліпшують поставу; необхідність досягнення спокою (психо-корекційний аспект); акцентоване використання вправ для живота, що дозволяє підтримувати всі життєво важливі органи та скелет в цілому.

Недоліками досліджуваної системи вважаємо те, що у деяких вправах, які виконуються у горизонтальних положеннях, мають місце різкі, швидкі рухи, які більш доцільні у вертикальних позах. На жаль, взагалі у системі відсутня філогенетична послідовність у виконанні рухів.

З цього оздоровчого напрямку сформулюємо необхідні для розробки системи корекційного пластик-шоу **принцип комплексності та всебічності; принцип необхідної концентрації та контролю** (комбінування фізичних і розумових процесів, встановлення зв'язку між тілом і свідомістю); **принцип першочергового досягнення спокою** (психосоматичний аспект); **принцип побудови центру тіла** (саме область живота виконує функцію підтримки хребта і всіх життєво важливих органів); **принцип плавності**, коли один рух плавно з'єднується з іншим, а кінець однієї вправи є продовженням наступної; **принцип ізоляції, локального м'язового напруження**, при якому потрібно тренуватися, не створюючи зайву напругу в зонах, які не знаходяться в розробці в даний момент (наприклад, при тренуванні м'язів центру намагатися не допомагати собі іншими м'язовими групами, запобігати синергії).

Цікаві підходи знаходимо у системі **динамічної йоги Калі Рей**. В 1980 році вона стала родоначальницею нової течії в Йозі, якій дала назву Трай Йога. Трай –вічний, потрібний принцип –Sat-Chit-Ananda –являє собою три енергії, які є невід'ємною частиною кожного з нас: Sat (Існування), Chit (Знання), Ananda (Блаженство), яким просякнутий весь Всесвіт. Йога –єднання, гармонія і рівновага. Трай Йога –повна універсальна система єднання тіла, розуму, духу. Це повільний, м'який пластичний безперервний потік вправ, в якому одна асана впливає з іншої під відповідну красиву музику. Трай Йога –плавне поєднання динамічних **крій** (поточних послідовних поз) і статичних **асан** (поз). Ця система містить у собі три основні аспекти: фізична практика, дихальні вправи, динамічна концентрація (медитація), які однаково важливі і не можуть існувати один без одного. Хвилеподібні рухи хребта стимулюють очищаючий і омолоджуючий ефект. Це –розслаблення в дії.

Відзначимо позитивні моменти цієї технології: тренінги починаються з медитативного (релаксаційного) стану і проходять здебільшого в лежачо-горизонтальних положеннях; має місце терапевтичний ефект (підвищується загальний тонус організму: тіло стає більш сильним, гнучким, здоровим, хребет –рівним, рухливим, постава –правильною і красивою); гармонійне поєднання статичних і динамічних вправ; всі рухи збалансовані в дуальних парах: гнучкість і сила, асана і крия, потік і йога нідра (тобто поєднання розслаблення і дії). Вважаємо цю оздоровчу систему дуже вдалою, гармонійною.

До переліку недосконалостей Трай Йоги слід віднести те, що рухи задіюються хоч і дуже послідовно, але починаються знизу вгору, що порушує краніо-каудальну послідовність формування рухів у дітей («від тім'я –до п'ят»), яка взята за основу побудови всього тренінгу з ГПБ М. Єфименка (за четвертим методичним правилом рухового розвитку дитини). На жаль, і в цій перспективній системі порушена еволюційна послідовність виконання рухів, що наслідок онтогенетичний розвиток моторики дитини.

Підводячи підсумок аналізу системи Калі Рей, вважаємо за потрібне взяти з її основ такі методологічні положення, як **розслаблення в дії, хвилеподібні рухи хребта** (хребця за хребцем) і **ергономічність рухів та дихання**.

Певний інтерес становлять розробки **М. І. Кудряшовим** так званої **гімнастики гіперборейів** [5], в основу якої покладено **систему цілісного хвильового руху (СЦР)**. Автор обґрунтував базові положення про вібрації тіла і рухову тілесну хвилю [5, с.12], розкриваючи такі поняття, як: пластичність рухів, «рухова тілесна хвиля» [5, с.18], «скручена пружинна сила» [5, с.45], «силовий тілесний контур (СТК)» [5, с.46], «рух тіла в хвилі» [5, с.19 –20], «низькочастотне переміщення тіла в просторі» [5, с.63], «інтенсивне використання хвильової функції тіла» [5, с.132]. Для запобігання формуванню неправильної постави автор вважає значимим привести всі частини тіла в оптимальний баланс, а саме, потрібно, щоб по всьому організму протікала рухова тілесна хвиля, становлячи баланс між верхньою та нижньою частиною тулуба, яка сконцентрована в області пупка [5, с.99]. Для того, щоб рухи були плавними і виконувалися із меншими зусиллями на хребет, він радить: у виконання вправ включати елементи вібраційно-хвильового пересування з низькочастотними зусиллями на тіло, які мають знеболюючу, протизапальну і протинабрякову дію [5, с.123 –124]. Найбільшого ефекту надає поєднання звукового супроводу і виконання вібраційних коливань волокон м'язів [5, с.142 –146].

Таким чином, резюмуючи аналіз цієї технології, можна виділити в ній особливі феномени хвильового

руху та вібрації, що свого часу відзначив у монографії М. Єфименко, сформулювавши це як **вібраційно-хвильовий принцип** [2], який цікавить нас в контексті розробки корекційного пластик-шоу.

У руслі проблематики статті вважаємо цікавою **систему йогівських вправ з оздоровлення хребта**, яку розробив в альтернативному до класичної йоги стилі **Алоїз Рааб** [6]. Перевага даної системи над іншими системами полягає в тому, що більшість вправ на початку заняття виконуються в положенні лежачи на спині та на животі в стилі «крокодил». На нашу думку, це найбільш вдалий початок фізкультурно-оздоровчого тренінгу з мінімальним навантаженням на скелет, м'язовий корсет, серцево-судинну та дихальну систему. Такий підхід вбачається природним і методично правомірним. Система містить в собі цілеспрямовані вправи «крокодил», які несуть в собі профілактичний та лікувальний ефект, що застосовуються при порушеннях постави та лікуванні болю у спині. Він запропонував приблизно 200 вправ для профілактики та корекції різних проблем хребцевого стовбур, які виконуються у лежачо-горизонтальних положеннях в режимі розвантаження скелета та хребта.

Позитивні сторони системи Алоїза Рааб: тренінги починаються з положення лежачи і передбачають подальше збільшення тренувального навантаження за онтогенетичним принципом (від положення лежачи — до двохопірного положення); суттєвий профілактично-корекційний аспект щодо порушень постави в різних площинах (бокові викривлення хребта, максимально вигнуті положення хребта, слабкий і сильний лордоз крижового відділу); в цій системі потрібно досягти спочатку стану заспокоєння і розслаблення (медитативного стану); виконання різних спіралевидних вправ на подовження (тракцію) хребта, що і складає основу оздоровлення хребетних структур.

Зазначимо недоліки, які, на наш погляд, потребують доопрацювання. Зокрема, ця система передбачає постійний контроль за диханням тих, хто займається, що є не доцільним стосовно дітей дошкільного віку зі спонтанним стилем рухової активності. Також слід зазначити, що переважна більшість вправ виконуються у статичному положенні на місці — при цьому динамічний аспект майже відсутній.

З цієї оздоровчої системи ми вважаємо за доцільне виділили **принципи профілактично-корекційної спрямованості, онтогенетичної послідовності вправлення, попереднього гравітаційного розвантаження — релаксації — медитації**.

Подібні підходи ми знаходимо у **системі оздоровлення хребта** японського лікаря **Кацудзо Ніші**, який також пропонував виконання вправ на підлозі у положенні лежачи. Однією з важливих вправ його системи є «золота рибка» (в положенні лежачи прямо на рівній поверхні обличчям вгору або вниз потягнути в напрямку тулуба пальці ніг, покласти обидві руки під шию, схрестивши їх біля четвертого або п'ятого шийного хребця — у цьому положенні звиватися (вібрувати) всім тілом подібно рухам риби у воді).

Визначимо найбільш вдалий, на наш погляд, моменти оздоровчої системи Кацудзо Ніші: пріоритет горизонтальних положень тіла при вправленні — вправа «золота рибка» допомагає вилікувати сколіоз, виправляє викривлення хребта і тим самим усуває перенапруження хребетних нервів, нормалізує кровообіг, координує симпатичну і парасимпатичну нервові системи і сприяє перистальтиці кишечника; вправа «змикання долонь і стоп» координує функції м'язів і нервів правої і лівої половини тіла, особливо кінцівок. У заняттях використовуються вправи з потряхуванням (легкою вібрацією) кінцівок, які цілком доступні для виконання, викликають радість у дошкільників та покращують роботу кровоносної та лімфатичної систем дитячого організму.

Стосовно дітей дошкільного віку ми не поділяємо позиції автора технології щодо використання твердої подушки-валика під час відпочинку і сну на жорсткому ліжку, краще спати на відносно твердій та більш щадній поверхні.

Вважаємо за доцільне взяти з цієї системи на озброєння **принцип тілесної вібрації (потряхування) та принцип лікування горизонтальним положенням** на відносно жорсткій поверхні.

Ще в 1990 році українським фахівцем **Миколою Єфименком** були сформульовані теоретико-методичні основи **горизонтального пластичного балету (або пластик-шоу)**, до складу якого тепер входять більше 30 дочірніх напрямів. Це — унікальна естетико-оздоровча система, в основу якої покладено принципи природного фізичного виховання, великі можливості музики та театралізованої рухової діяльності. Пластик-шоу можуть займатися практично всі охочі незалежно від віку, комплекції і фізичної підготовленості [1]. **Горизонтальний пластичний балет** — це нова, вітчизняна альтернативна система фізичного виховання, спортивного тренування, корекції, оздоровлення та творчого (хореографічного) самовираження дітей і дорослих засобами рухів, музики та театралізації [1]. ГПБ складається з п'яти умовних методичних поверхів: 1) дитячий пластик-шоу; 2) групові оздоровчі тренінги для дорослих; 3) театралізовані постанови номерів пластик-шоу (як вид мистецтва); 4) корекційно-профілактичний пластик-шоу (корекція церебрального, цервікального і лямбального типу рухових порушень); 5) Планета ТАНТРИС (танок за участю двох дорослих, де є Він і Вона) — методика фізичного та духовного вдосконалення людини [3; 4]. Нас цікавить поєднання дитячого пластик шоу з корекційною спрямованістю тренінгів. В понятті «горизонтальний» закладені лежачо-горизонтальні пози і рухи, які становлять основу авторської системи тренувань і виконуються чітко в еволюційній послідовності [1]. Термін «пластичний» у

назві цього фізкультурно-естетичного напрямку доводить, що головним в тренінгу з пластик-шоу є відносно повільний, спокійний, плавний стиль рухів. Спостерігаючи за природою людини, М. Єфименко поклав плавні і повільні рухи у фундамент всієї технології. Вона виключає швидкі, різкі, «вибухові» вправи, які призводять до травмування хребетного стовбура [1]. Це нагадує котячий стиль рухів, який сконцентрований на внутрішніх м'язових напруженнях, а вже потім виявлений зовні [1]. Вагоме значення в горизонтальному пластичному балеті має природна краса рухів, їх виразність, витонченість, закінченість. Кожна композиція пластик-шоу несе в собі «драматичний заряд» і повинна показувати визначену єдність і боротьбу протилежностей (наприклад, добра і зла, позитивних та негативних героїв). Велику увагу слід приділяти міміці, «пантомімі», щоб достатньо точно передати виразом обличчя і рухами внутрішній світ і емоційні переживання. Отже, умовний Театр горизонтального пластичного балету можна віднести до одного з напрямів **арт-терапії** на перехресті трьох дивовижних за своєю потужністю і красою напрямів: Педагогіки, Спорту та Мистецтва [1].

В системі М. Єфименка важливе значення надається естетичності, природній красі рухів, їх витонченості, виразності, музикальності, образності, самовираженню (виразності), хореографічності, елементам драматургії та ін., що єднає її з театром [1]. Родзинкою горизонтального пластичного балету, що суттєво відрізняє його від інших оздоровчих технологій, є сюжетно-ігрова канва [1; 2], яка вкрай необхідна в роботі з дітьми дошкільного віку.

В основу авторського Театру горизонтального пластичного балету покладені такі принципи [2]: **філогенетичний принцип** (втілення в систему логіки онтогенезу) (М. Бернштейн, М. Єфименко); **принцип предметності** (за допомогою виконання ручних предметно-маніпулятивних дій стимулюється мовленнєвий та загальний психічний розвиток дітей); **принцип первинності м'язового релізу** (вивільнення) (Ю. Чикуров, F. Alexander, W. Reich, I. Rolf); **вібраційно-хвильовий принцип вправлення** (М. Єфименко, М. Кудряшов) – використання в тренінгах для дошкільників можливостей механічної вібрації та феномена хвилі.

Таким чином, у статті була зроблена спроба початкового систематизування теоретико-методологічних основ горизонтального пластичного балету, що у подальшому буде покладено в фундамент системи корекційного пластик-шоу як напрямку арт-терапії для дітей дошкільного віку з порушеннями опорно-рухового апарату.

На нашу думку, у руслі подальшого дослідження проблеми додаткового аналізу потребують такі оздоровчі системи, як: **танцювальна аеробіка, естетична гімнастика, тибетська гімнастика; гімнастика у-шу; система оздоровлення хребта Поля Брега, «Слов'янська Здрава», «Лікувально-профілактичний танок «ФІТНЕС-ДАНС»»** тощо.

Література

1. **Єфименко Н. Н.** Горизонтальный пластический балет : новая система физического воспитания, оздоровления и творческого самовыражения детей и взрослых / Н. Н. Ефименко. – Таганрог : Познание, 2001. – 176 с. : ил.
2. **Єфименко М. М.** Сучасні підходи до корекційно спрямованого фізичного виховання дошкільників з порушеннями опорно-рухового апарату : монографія / М. М. Єфименко. – Вінниця : ТОВ «Нілан-ЛТД», 2013. – 356 с.
3. **Єфименко Н. Н.** Тантрис-5. – Вінниця : Корзун Д. Ю., 2009. – 22 с.
4. **Єфименко Н. Н.** Тантрис-6. – Вінниця : Корзун Д. Ю., 2010. – 28 с.
5. **Кудряшов Н. И.** Гимнастика гипербореев. Целительная вибрация / Н. И. Кудряшов. – Санкт-Петербург : Питер, 2011. – 192 с. : ил.
6. **Рааб А.** Йога против нарушений осанки и болей в спине/ Пер. с нем. И. Н. Громыко. – Минск : Полымя, 1986. – 80 с.: ил.

References

1. **Yefimenko N. N.** Gorizonttal plastic ballet : a new system of physical education,improving from a health point of view and creative expression for children and adults / N. N. Yefimenko. – Taganrog: Cognition, 2001 – 176 p. : ill.
2. **Yefimenko M. M.** Modern approaches to correctional directed physical education children under school age with musculoskeletal system disorders : monograph / M. M. Yefimenko. – Vinnitsa : LLC «Nilan-LTD», 2013. – 356 p.
3. **Yefimenko N. N.** Tantrys-5. – Vinnitsa : Korzun D. Y., 2009. – 22 p.
4. **Yefimenko N. N.** Tantrys-6. – Vinnitsa : Korzun D. Y., 2010 – 28 p.
5. **Kudriashov N. I.** Gymnastics hyperboreev. Healing Vibration / N. I. Kudriashov. – St. Petersburg : Piter, 2011 – 192 p. : ill.
6. **Raab A.** Yoga against violations of posture and pain in the back / Trans. with it I. N. Gromyko. – Minsk : Polymya, 1986. – 80 p.: ill.

Мельніченко Ю. В. Теоретичні основи корекційного горизонтального пластичного балету (пластик-шоу) як форми арт-терапії для дітей з порушеннями опорно-рухового апарату

У статті представлені теоретичні основи корекційного горизонтального пластичного балету (ГПБ) як інноваційної форми арт-терапії для дошкільників з порушеннями опорно-рухового апарату (ОРА). Зроблено критичний аналіз доступних літературних джерел різних оздоровчих систем з досліджуваної проблематики. Визначено проблеми наукових пошуків гармонійного фізичного розвитку дітей, які раніше не були достатньою мірою висвітлені попередніми дослідниками.

Сформульовані основні принципи побудови системи тренінгів з пластик-шоу, які допоможуть педагогам у практичних заняттях з корекції рухових порушень в дошкільних навчальних закладах. Визначено можливості природного (еволюційного) підходу до фізичного розвитку дітей (що відображає онтогенетичну логіку розвитку немовляти в послідовності від горизонтальних положень до вертикальних), значення вібраційно-хвильових рухів в тулубі та кінцівках (надають оздоровчий вплив), застосування предметності і образності в рухово-театралізованих тренінгах для дітей з руховими порушеннями засобами арт-терапії у формі корекційного пластик-шоу. Обґрунтовано, що в центрі перетину таких важливих

напрямків, як Педагогіка, Спорт і Мистецтво, завжди повинна знаходитися необхідність зберігати і примножувати Здоров'я дошкільників. Відзначено також, що в основі тренінгів з корекційного пластик-шоу лежить переважне використання лежаче-горизонтованих поз і вправ як найбільш доступних, адекватних і оптимальних для корекції наявних у них рухових порушень різних типів. Окреслено подальші перспективи дослідження можливостей оздоровчих систем (включаючи арт-терапевтичні) для корекції фізичного розвитку дошкільників з порушеннями опорно-рухового апарату.

Ключові слова: горизонтальний пластичний балет, пластик-шоу, рухові порушення, принципи, дошкільники.

Мельниченко Ю. В. Теоретические основы коррекционного горизонтального пластического балета (пластик-шоу) как формы арт-терапии для детей с нарушениями опорно-двигательного аппарата

В статье представлены теоретические основы коррекционного горизонтального пластического балета (ГПБ) как инновационной формы арт-терапии для дошкольников с нарушениями опорно-двигательного аппарата (ОДА). Сделан критический анализ доступных литературных источников различных оздоровительных систем по исследуемой проблематике. Определены проблемы научных поисков гармоничного физического развития детей, которые ранее не были в достаточной степени освещены предыдущими исследователями.

Сформулированы основные принципы построения системы тренингов по пластик-шоу, которые помогут педагогам в практических занятиях по коррекции двигательных нарушений в дошкольных учебных заведениях. Определены возможности естественного (эволюционного) подхода к физическому развитию детей (отражающего онтогенетическую логику развития младенца в последовательности от горизонтальных положений к вертикальным), значение вибрационно-волновых движений в туловище и конечностях (оказывающих оздоровительное влияние), применения предметности и образности в двигательнотеатрализованных тренингах для детей с двигательными нарушениями средствами арт-терапии в форме коррекционного пластик-шоу. Обосновано, что в центре пересечения таких важных направлений, как Педагогика, Спорт и Искусство, всегда должна находиться необходимость сохранять и преумножать Здоровье дошкольников. Отмечено также, что в основе тренингов по коррекционному пластик-шоу лежит преимущественное использование лежаче-горизонтованных поз и упражнений, как наиболее доступных, адекватных и оптимальных для коррекции имеющихся у них двигательных нарушений различных типов. Намечены дальнейшие перспективы исследования возможностей оздоровительных систем (включая арттерапевтические) для коррекции физического развития дошкольников с нарушениями опорно-двигательного аппарата.

Ключевые слова: арт-терапия, горизонтальный пластический балет, пластик-шоу, двигательные нарушения, принципы, дошкільники.

Melnichenko Yu. V. Theoretical foundations (of) correctional horizontal plastic ballet (plastic-show) as a form of art-therapy for children with musculoskeletal system disorders

The theoretical basis correctional horizontal plastic ballet (HPB) as an innovative form of art therapy for children under school age with disorders of the musculoskeletal system (MSS) is presented in this papers. It is a critical analysis of the available literature about different health systems of the investigated issues. The problems of scientific research children harmonious physical development which have not been sufficiently elucidated by previous researchers are identified.

The main principles of plastic show trainings system which will help teachers in the practical classes for the correction of motor disorders in preschool education are formulated. Possibilities of natural (evolutionary) approach to physical development of children (reflecting the developmental logic of the baby in the sequence from horizontal to vertical), the value of vibration and wave motions in the trunk and extremities (providing curative influence), the use of objectivity and imagery in the motor-theatrical training for children with motor disabilities by means of art therapy in the form of corrective plastic show are pointed out. The necessity of maintaining and increasing the health of children under school age is substantiated must be in the centre of the intersection such important areas as pedagogy, sports and arts. It was also noted that the basis for training of correctional plastic-show is the predominant using of the supine-gorizontovanih poses and exercises as the most accessible, adequate and optimal for correction their various types existing motor disorders. The further prospects of the research capabilities health systems (including art therapy) for the correction of the physical development children under school age with disorders of the musculoskeletal system are outlined.

Keywords: horizontal plastic ballet, plastic-show, motor disorders, principles, children under school age.

Стаття надійшла до редакції 29.10.2014 р.

Статтю прийнято до друку 10.11.2014 р.

Рецензент: д.п.н., проф.Глоба О.П.

УДК 376:81'342.2-053.4:159.9

**ПСИХОФІЗІОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ КОРЕКЦІЇ АКУСТИКО-АРТИКУЛЯЦІЙНИХ ДИФЕРЕНЦІЙОВОК
У СТАРШИХ ДОШКІЛЬНИКІВ**

Мілевська О.П.

кандидат педагогічних наук, доцент

Однією з провідних тенденцій сучасного етапу розвитку спеціальної освіти є посилення уваги до міждисциплінарного підходу у теоретичних та прикладних дослідженнях. Логопедичній галузі теж властива дана тенденція, адже вона дозволяє не лише поглиблювати вивчення етіології, патогенезу, структури та симптоматики